

# QUYỀN TIẾP CẬN CÔNG LÝ CỦA PHỤ NỮ Ở VIỆT NAM THEO CÔNG ƯỚC CEDAW

PHÁT HIỆN VÀ KHUYẾN NGHỊ SỐ 8

THÁNG 11/2020



EU JULE  
HƯỚNG TỚI HỆ THỐNG  
PHÁP LUẬT & TƯ PHÁP  
CHO MỌI NGƯỜI

## BỐI CẢNH

Công ước về Xóa bỏ tất cả các hình thức phân biệt đối xử chống lại phụ nữ (CEDAW) là một hiệp định quốc tế về quyền của phụ nữ. Ủy ban CEDAW chịu trách nhiệm giám sát việc thực hiện Công ước này và Ủy ban cũng đã có những khuyến nghị nhằm hỗ trợ Việt Nam đảm bảo quyền tiếp cận công lý của phụ nữ. Một nghiên cứu chuyên đề về quyền tiếp cận công lý của phụ nữ đã được thực hiện trong quá trình chuẩn bị Báo cáo quốc gia định kỳ lần thứ 9 về việc thực thi Công ước CEDAW tại Việt Nam. Mục tiêu chính của nghiên cứu là đánh giá thực trạng thực hiện tiếp cận công lý của phụ nữ tại Việt Nam theo các yêu cầu của Công ước CEDAW và các khuyến nghị của Ủy ban CEDAW, và đưa ra các kiến nghị nhằm cải thiện các hạn chế trong thực thi pháp luật.

1



## PHÁT HIỆN CHÍNH

### CÁC CƠ CHẾ BẢO ĐẢM HIỆN HÀNH



#### VỀ MẶT PHÁP LÝ

Quyền tiếp cận công lý của phụ nữ ở Việt Nam được bảo đảm bằng Hiến pháp và hệ thống pháp luật

- Hiến pháp 2013 công nhận nguyên tắc bảo đảm, thúc đẩy bình đẳng giới, đưa nguyên tắc này trở thành một trong những nguyên tắc cơ bản được cụ thể hóa trong nhiều văn bản luật trong đó có Bộ luật Hình sự, Bộ luật Dân sự, Bộ luật Tố tụng hình sự, Bộ luật Tố tụng dân sự, Luật Tố tụng hành chính và Luật Trợ giúp pháp lý.
- Luật Phổ biến giáo dục pháp luật 2012 và Luật Tiếp cận thông tin 2016 quy định trách nhiệm của Nhà nước bảo đảm phụ nữ được **bình đẳng trong thực hiện quyền tiếp cận thông tin**, và có các quy định riêng tạo điều kiện cho các nhóm yếu thế trong đó có phụ nữ thực hiện quyền.
- Luật Phòng chống bạo lực gia đình 2007 và Luật Phòng chống mua bán người 2011 quy định phụ nữ là nạn nhân của hành vi phạm tội, bạo lực giới, bạo lực gia đình, mua bán người thì được áp dụng **các biện pháp bảo vệ đặc biệt** trên cơ sở tính đến các rào cản đối với việc tiếp cận công lý của phụ nữ như hạn chế về khả năng tiếp cận thông tin và các định kiến về giới.



#### VỀ MẶT THỂ CHẾ

Quyền tiếp cận công lý của phụ nữ được bảo đảm bằng tổ chức và hoạt động của các thiết chế tư pháp chuyên trách, thiết chế có tính tư pháp và các thiết chế cung cấp dịch vụ hỗ trợ pháp lý.

- **Tòa Gia đình & người chưa thành niên** được thành lập theo quy định của Luật Tổ chức Tòa án nhân dân 2014, với thẩm quyền đặc thù trong việc xét xử các vụ việc liên quan đến phụ nữ, trẻ em và người chưa thành niên. Tính đến tháng 11/2019, Tòa chuyên trách này đã được thành lập tại 38 Tòa án nhân dân cấp tỉnh và đã thụ lý 8,270 vụ việc các loại.
- **Các thủ tục tiếp nhận yêu cầu trợ giúp pháp lý** đã được đơn giản hóa cho nạn nhân của bạo lực gia đình và mua bán người. Liên ngành Tư pháp, Tòa án, Kiểm sát và Công an đã phối hợp ban hành Thông tư liên tịch Số 10/2018/TTLT-BTP-BCA-BQP-BTC-TA NDTC-VKSNDTC về quy chế phối hợp giữa các cơ quan tố tụng với tổ chức hay người trợ giúp pháp lý để đảm bảo phát hiện và đáp ứng nhanh yêu cầu được trợ giúp pháp lý.



unicef  
for every child





- **Rào cản về tâm lý và do những định kiến giới của xã hội:** Trong các vụ việc bạo lực, xâm hại tình dục trẻ em, nhiều gia đình nạn nhân do sợ ảnh hưởng tiêu cực đến tương lai của con cái nên không sẵn lòng khai báo vụ việc xâm hại. Đây cũng là cản trở của phụ nữ là nạn nhân của bạo lực trong việc trình báo vụ việc và thực hiện các quyền của mình.
- **Hạn chế về nhận biết** đối với quyền của phụ nữ và trợ giúp pháp lý (TGPL), đặc biệt là các nhóm yếu thế và người ở vùng sâu vùng xa. Nhiều nạn nhân không được biết về quyền của họ và thủ tục, cách thức trình báo vụ việc tới cơ quan có thẩm quyền.
- **Thiếu nhạy cảm giới trong nhận thức, hành xử của các cơ quan, người tiến hành tố tụng** bao gồm điều tra viên, kiểm sát viên và thẩm phán. Điều này dẫn đến gia tăng gánh nặng tâm lý khi nạn nhân phải kể lại câu chuyện của họ cho cán bộ thiếu nhận thức về giới. Thiếu các điều tra viên, kiểm sát viên và cả thẩm phán được đào tạo chuyên sâu và có kinh nghiệm về xử lý vụ việc bạo lực gia đình, bạo lực tình dục.
- **Các thiết chế có tính tư pháp và các tổ chức cung cấp dịch vụ TGPL chưa thực sự hiệu quả** trong việc thực hiện các chức năng, nhiệm vụ để bảo vệ quyền tiếp cận công lý của phụ nữ, đặc biệt với nhóm phụ nữ là nạn nhân của bạo lực gia đình. Mức độ bao phủ và đáp ứng nhu cầu TGPL của người dân nói chung, phụ nữ, trẻ em và các nhóm yếu thế nói riêng còn hạn chế.



## KHUYẾN NGHỊ

- **Về chính sách:** xây dựng mục tiêu, chỉ tiêu và chiến lược dài hạn về bảo đảm bình đẳng giới thực chất trong tiếp cận công lý thành một nội dung trong cải cách pháp luật, cải cách tư pháp, cải cách hành chính giai đoạn 2020-2030.
- **Về pháp luật:** lồng ghép giới trong rà soát sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện các quy định của pháp luật; tạo sự hiểu và áp dụng thống nhất các thuật ngữ, khái niệm then chốt liên quan đến quyền tiếp cận công lý của phụ nữ; mở rộng quy định diện TGPL đến tất cả các nạn nhân của bạo lực gia đình, bạo lực giới, mua bán người; sửa đổi, bổ sung các quy định về trách nhiệm giải trình của các cơ quan, chức danh tư pháp.
- **Về thực thi pháp luật:** thiết lập cơ chế giám sát chuyên trách việc thực thi Công ước CEDAW và các khuyến nghị của Ủy ban CEDAW; xây dựng và thực hiện chương trình đào tạo, tập huấn về bình đẳng giới cho các cơ quan, chức danh tư pháp, các thiết chế có tính chất tư pháp và thiết chế cung cấp dịch vụ TGPL; xây dựng bộ tiêu chí, công cụ theo dõi, đánh giá, giám sát việc thi hành pháp luật về các quyền của phụ nữ và quyền tiếp cận công lý của phụ nữ nói riêng.
- **Với cơ quan điều tra:** xây dựng đội ngũ công an, điều tra viên được tập huấn chuyên biệt về phòng chống bạo lực đối với phụ nữ và trẻ em; có không gian thân thiện, an toàn cho nạn nhân để họ có thể trình báo vụ việc và tìm kiếm sự giúp đỡ.
- **Với kiểm sát viên, công tố viên:** xây dựng các chương trình tập huấn chuyên biệt nhằm tăng cường nhận thức về bạo lực giới cho các kiểm sát viên cả nam và nữ; đề nghị Viện Kiểm sát nhân dân chủ trì xác lập các chỉ tiêu thống kê và hệ thống thu thập số liệu tách biệt theo giới trong hoạt động tố tụng.
- **Với Tòa án:** đảm bảo đảm bảo tỉ lệ hợp lý nữ thẩm phán xét xử vụ việc có liên quan đến giới; đảm bảo các biện pháp bảo vệ an toàn và bảo mật thông tin cho nạn nhân của bạo lực giới; có hình phạt tương ứng, chế tài cho người phạm tội; xây dựng các án lệ về bảo đảm bình đẳng giới và đảm bảo áp dụng thống nhất pháp luật trong xét xử các vụ án về hình sự và dân sự.
- **Về TGPL:** cung cấp dịch vụ tư vấn pháp luật miễn phí và đáng tin cậy cho các nạn nhân; thiết lập đội ngũ tư vấn viên pháp lý được đào tạo về bạo lực gia đình, bạo lực tình dục, mua bán người; thiết lập hệ thống cảnh báo sớm các vụ việc xâm hại trẻ em, bạo lực gia đình; cải thiện quy trình hòa giải ở cơ sở cho vụ việc bạo lực gia đình và mở rộng diện được TGPL để bao phủ rộng hơn các đối tượng là phụ nữ và trẻ em.

